

Vijay Prashad om BRICS, Latinamerika och världen

Vijay Prashad om BRICS, Latinamerika och världen

När toppmötet BRICS 2025 avslutades i Brasilien i juli deltog den politiska kommentatorn och verkställande direktören för Tricontinental Institute, Vijay Prashad, tillsammans med programledarna Teri Mattson och Alina Duarte i en bred diskussion om BRICS-blockets betydelse i dagens instabila geopolitiska landskap. Prashad talade live från Santiago i Chile och gjorde en kritisk tolkning av toppmötets deklaration och dess konsekvenser för det globala syd.

Vijay Prashad

"Den stora flykten". Bild: Creative Commons.

BRICS bildades 2009 och är en akronym för en koalition av fem stora tillväxtekonomier: Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika. Alliansen skapades för att stärka det ekonomiska samarbetet mellan dessa länder och för att främja en multipolär världsordning som utmanar dominansen hos västledda institutioner som Internationella valutafonden och Världsbanken. Under de senaste åren har BRICS utökat sitt medlemskap och sin räckvidd till att omfatta diskussioner om handel, säkerhet, utvecklingsfinansiering och politisk samordning i hela det globala syd.

Teri Mattson: Låt oss börja med några viktiga punkter från BRICS 2025-deklarationen. Det fanns starka uttalanden som fördömde ensidiga tullar, bombningen av Iran och de ukrainska attackerna mot Ryssland. Det fanns också en uppmaning till ett ovillkorligt eldupphör i Gaza, och Indonesien välkomnades som fullvärdig BRICS-medlem. Vad stod ut för dig?

Vijay Prashad: Varje BRICS-toppmöte är lite av en fiesta. Det handlar inte bara om ledarskapsmöten utan också om en förhandsvisning av kommande evenemang - särskilt COP30, som kommer att äga rum i Belém i Brasilien. Det här toppmötet var på sätt och vis en uppvärmning.

Frånvaron av Kinas Xi Jinping och Rysslands Vladimir Putin var anmärkningsvärd. Särskilt Putin hade anledning att undvika Brasilien med tanke på landets ICC-åtaganden, eftersom landet har undertecknat Internationella brottmålsdomstolen och därmed skulle vara skyldigt att gripa honom enligt ICC:s arresteringsorder för påstådda krigsförbrytelser i samband med konflikten i Ukraina. Men trots denna frånvaro var det politiska innehållet i deklarationen tydligt: ett förkastande av USA:s unilateralism, en fast hållning till försvar för Gaza och Iran samt en uppmaning till multilateralism. Detta är ståndpunkter som grundar sig på internationell rätt, inte ideologi.

I deklarationen betonas också vikten av att stärka multilaterala finans- och handelssystem, utvidga BRICS-institutionerna och motverka protektionistisk politik som destabiliserar de globala marknaderna. Uppmaningen att erkänna en palestinsk stat är pragmatisk och utformad inom ramen för befintliga internationella rättsliga ramar, men är också ett försvar mot annekteringen av Gaza och Västbanken.

Alina Duarte: Vilken typ av allians är BRICS? Det började som en akronym men verkar ha vuxit till något mycket större. Vad är BRICS egentligen till för?

Prashad: Du har rätt - det började 2009 som ett blygsamt ekonomiskt partnerskap mellan stora ekonomier i det globala syd. Inledningsvis handlade det om att förbättra syd-syd-handeln, underlätta visum och ett blygsamt finansiellt samarbete. Men i takt med

turbulensen i västvärlden - särskilt efter finanskrisen 2008 och militariseringen av utrikespolitiken - började BRICS att utvecklas.

Nu liknar det en begynnande global allians. Diskussioner om en BRICS-valuta, särskilt en som är denominerad i olja, har dykt upp eftersom nästan alla stora oljeproducenter utanför USA ingår. Om Brasilien inte hade lagt in sitt veto mot Venezuelas medlemskap skulle BRICS likna en motvikt till OPEC+ där Kina och Indien ingår. Med länder som Saudiarabien, Iran och Egypten ombord blir det ekonomiska fotavtrycket betydande.

Mattson: Du beskrev tidigare BRICS som mer av en ?stämning? än en rörelse. Ser du det fortfarande på det sättet?

Prashad: Ja, det gör jag. Det finns verkliga institutioner nu - den nya utvecklingsbanken i Shanghai, utrikesministermöten och Contingent Reserve Arrangement - men de saknar ideologisk enighet. Det finns en högerextrem regering i Indien, ett kommunistparti i Kina, en mittenorienterad president i Brasilien med en högerorienterad lagstiftande församling, en monarki i Saudiarabien och en teokrati i Iran. Det som förenar dem är inte politik - det är en delad känsla av marginalisering av USA och Europa. BRICS handlar om att hävda suveränitet och förkasta västerländsk hegemoni, inte om att bilda ett block kring ideologi.

Duarte: Vad står på spel i denna nya multipolära omgestaltning av världen? Ser vi hur en alternativ världsordning håller på att bildas?

Prashad: Ja, absolut. USA reagerar starkt eftersom insatserna är höga. Den kinesiska teknologin utvecklas snabbt och Kina är nu den största handelspartnern för många länder i Asien, Afrika och Latinamerika. Latinamerika är dock fortfarande dåligt integrerat. Brasilien och Mexiko har fler ekonomiska kopplingar till USA än till sina grannländer. Det är en förlorad möjlighet.

En multipolär värld innebär också förändrade handelsmönster. Fler länder börjar handla regionalt, framför allt i Asien och delar av Afrika. ASEAN, till exempel, är redan på väg mot att använda lokala valutor för handel. Detta decentraliserar den globala handeln och försvagar den amerikanska dollarns dominans, som länge har fungerat som en pelare i den amerikanska geopolitiska kontrollen.

Mattson: Du berörde regional handel och lokala valutor. Det har talats om att BRICS-länderna ska handla i sina inhemska valutor. Handlar detta om ekonomisk styrka eller om av-dollarisering?

Prashad: Det är både och. Övergången till handel i inhemska valutor skyddar de nationella ekonomierna från volatiliteten på dollarmarknaderna. Det sparar dollarreserver för strategisk import som teknik eller fossila bränslen. I stället för att omvandla rupier till dollar för att betala Brasilien kan Indien till exempel använda lokala valutamekanismer. Senare kan handelsobalanser jämnas ut med hjälp av ett multilateralt system, eventuellt till och med en clearingmekanism av typen ?BRICS chit?.

Detta minskar transaktionskostnaderna och sanktionsexponeringen. Länder som Iran och Venezuela använder redan sådana alternativ av nödvändighet. Med tiden kan detta bli en förebild för andra ekonomier som söker finansiellt oberoende.

Duarte: Mexikos president Claudia Sheinbaum föreslog nyligen att 1 procent av de globala militärutgifterna skulle flyttas till utvecklingsprogram och att ett ekonomiskt toppmöte skulle hållas med fokus på välbefinnande. Hur betydelsefull är Mexikos position?

Prashad: Mexiko under AMLO och Sheinbaum har gjort något anmärkningsvärt genom att återuppliva nationella utvecklingsmål som har sina rötter i landets revolutionära historia. Deras betoning på skogsplantering, stöd till jordbrukare och regional solidaritet är ett eko av arvet från Lázaro Cárdenas. Mexikos djupa ekonomiska förvecklingar med USA gör dock ett medlemskap i BRICS opraktiskt.

Ändå är dessa förslag viktiga. Att omdirigera en del av de globala vapenutgifterna till hållbar utveckling skulle kunna förändra den globala syd. Men det är svårt att genomföra när länder som Iran och Ryssland står inför direkta militära hot. Mexiko, med sin unika geopolitiska buffert, är väl positionerat för att föreslå sådana visionära idéer.

Mattson: Låt oss tala om institutioner. USA:s finansminister Scott Bessent tillkännagav nyligen planer på att ?nollställa? IMF och Världsbanken för att fokusera på utveckling och energi. Är detta ett svar på BRICS nya utvecklingsbank?

Prashad: Ja, delvis. Men det handlar om mer än så. Länder som Kina har fortfarande andelar i IMF och Världsbanken och har förespråkade större inflytande och reformer. Den nya utvecklingsbanken (NDB), som leds av Brasiliens tidigare president Dilma Rousseff, är ett litet men symboliskt steg mot finansiell suveränitet.

Om Bessents ?reset? innebär att IMF återgår till sitt ursprungliga uppdrag - att tillhandahålla kortsiktig likviditet under betalningsbalanskriser - kan det vara konstruktivt. Men om det bara är ytterligare ett sätt att åter hävda USA:s kontroll, kommer det att förstärka just det system som det globala syd försöker att överskrida.

Duarte: I BRICS-deklarationen efterlystes också en reform av säkerhetsrådet och ett slut på folkmordet i Palestina. Är ett multipolärt system verkligen möjligt? Eller lägger vi bara till fler stolar på samma bord?

Prashad: Den nuvarande strukturen i säkerhetsrådet är en kolonial relik. Tre av de fem permanenta medlemmarna - USA, Storbritannien och Frankrike - är atlantiska makter med minskande globalt inflytande. Det finns inga permanenta platser för Afrika, Latinamerika eller arabvärlden.

En reform är osannolik, eftersom de länder som drar nytta av den nuvarande strukturen inte kommer att ge upp makten så lätt. Men BRICS och liknande allianser formar i allt högre grad globala normer utanför FN:s ramverk. Oavsett om säkerhetsrådet förändras eller inte, så utvecklas världen redan.

Mattson: Några avslutande tankar?

Prashad: Latinamerika är på väg in i en omvälvande fas. Vi har upplevt fyra vågor av vänsterprogressivism sedan mitten av 1900-talet. Den första vågen var den kubanska revolutionen 1959, som inspirerade antiimperialistiska rörelser i hela regionen. Den andra kom med sandinistrevolutionen i Nicaragua 1979, som åtföljdes av den kortlivade Grenadierevolutionen och regionala solidaritetsinsatser. Den tredje vågen uppstod med Hugo Chávez i Venezuela och spreds genom vänsterledares valsegrar i hela Sydamerika i början av 2000-talet. Vi befinner oss nu i den fjärde vågen - en center-vänstervåg, där Mexikos Morena-projekt utgör den mest avancerade kanten.

Regionen kan nu stå inför en ideologisk polarisering mellan hård höger och hård vänster. Brasilien kan, om Lula inte får en ny mandatperiod, återgå till ett högerextremt styre. Chiles kommunistparti leder anfall mot en stärkt högerflygel.

Denna polarisering kommer att påverka BRICS roll i regionen. Men oavsett valrörelsens svängningar är stämningen i det globala syd omisskännlig. Det handlar inte om ideologi längre; det handlar om suveränitet, värdighet och vägran att ta order från de gamla makterna. Vi bevittnar en långsam avdunstning av centrum. Under en tid kan den hårda högern segra på platser som Bolivia och Argentina, men vänstern kommer att hitta fotfästet igen. Under tiden kommer länder som Mexiko - med sin fjärde omvandling under Morena - att betraktas med beundran när de navigerar på en stabilare väg. Den bredare lärdomen är dock tydlig: länder är inte längre villiga att acceptera sina underordnade roller i den globala hierarkin. De vill bygga system som återspeglar deras egna prioriteringar och realiteter, inte de som förmedlas från Washington eller Bryssel.

Reimagining Global Power

[Vijay Prashad on the BRICS 2025 Summit and a Shifting World Order](#)

Vijay Prashad, 250719 (ZT)

Gillar du det Svensk-Kubanska Föreningen gör?

Vill du bidra till kampen mot den omänskliga blockaden?

Swisha en tjuga eller valfri summa till

123 589 0975 eller pg 40 54 11 -0

Ett ännu mer betydelsefullt stöd är medlemskap!

Ange namn, e-post, adress och skicka 300 kr för ett års medlemskap

(150 kr för pensionärer, arbetslösa och studerande) Samma swish som ovan.